

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ИЗ ПЕСАМА КОЛОМАНА ТОТА.

I.

а што не зна чедно цвеће,
Што не знаду доле, горе,
Чарна места сањалачких,
Заносе ми, да говоре?

Што не уме вис пропланка
Тихим шумом бистре чесме,
Да ти шапне, да ти каже
Оно, што ми — срце не сме?

II.

Ветар звижди, јесен брзо долази
Птица на југ хитрим летом полази.

И сам бих се радо с њоме виноу,
Али јад ме ипак не би минуо!

Ковиље је увенуло, опало,
Небом сила облака је напало,
Сузе им се на утари блистају, —
Па и моје уз њихове пристају.

Већ и она цура ме је питала!
Где је рана, чиме би се видала?
На срцу је и све дубља постаје,
Што јој узрок пред њом тајна остаје

Из. М. Поповић.

О ВАСПИТАЊУ ЖЕНСКИЊА.

Говорити о потреби бољег васпитања и женске деце било би данас заиста најмање излишно, јер уверење о тој потреби распрострањено је данас на све стране овога света, па не признаје се тек од јуче и у нашем народу. Већ у старија времена било је то уверење јако у свима српским „бољим“ и отменијим кућама и покуравајући се потреби вишег образовања, него што га је могла дати тадања српска кућа, шиљали су српски „бољи“ родитељи своје миљенице јатомице

у туђинске инштитуте на страни и у самостане смиренних римских калуђерица. Другчије нису могли тада ни чинити, јер српских завода за више образовање женскиња не беше тада у нашој средини и брижљиви родитељи нису заиста били криви, што су им се њихове инштитуткиње враћале кући са васпитањем, које је слабо приличило српској девојци и будућој жени и домаћици, те је често то инштитутско образовање изазивало у трезвеном друштву више подсмеј и сажалење, него дику и поштовање.

Али данас постоје хвала Богу и у нашем народу већ сасвим друге околности. Имамо три више девојачке школе, па и обе наше препарандије примају женскиње као своје васпитанице. Прилике, да се постигне више образовање и српских девојака има дакле данас доста и та прилика, као што видимо из извештаја поменутих наших завода, употребљује се већ у пуној мери. Сваком годином расте број ученица и у једним и у другим школама. И родитељи и младе српске девојке живо су похрлиле, да се користе отвореним извором за вишу просвету. Као што видимо многима од њих није доста образовање у вишим девојачким школама, него одлазе ево многобројне после и у учитељске школе и као што су оно стари Јелини жудели за златним руном, тако ево многе наше младе Српкиње чезну данас да се украсе „учитељичком дипломом“ као непобитним доказом, да су стекле „више“ образовање. Заиста имамо тој племенитој тежњи и од важности нежних српских девојака да захвалимо, што данас имамо пуно ваљаних учитељица, те позвана рука васпита и образује сада и нашу женску дечицу, а многој честитој души осигура је безбрижан материјалан опстанак. Тој тежњи имамо да се захвалимо и за оне вренице, које су се задовољиле постигнутим вишим образовањем, те са „дипломом“ у џепу ступиле у благословен брак, у ком ће као праве образоване Српкиње у друштву светлити над многим другима. И то ће доста допринети напредовању нашег народа и сваки разборит Србин мора се искрено радовати, што данас има већ више српских госпођа, које су испитане учитељице.

Али свашта има своје границе и гдегод се претерује, греша се. Време је, да се запитамо, је ли онравдан долазак свију оних девојака, које у све већој мери куцају на вратима наших препарандија? Женско васпитање није иста ствар као и мушко и много више и јаче условљавају га околности. Мушки, ма и најуђи сиромаш, може трудом и талентом све препреке да победи и да се „високо“ изобрази. Али слабој девојци није то на жалост дато, њој није могуће, да тако лако своје по-

гледе баца у извор мудрости, ком у опште треба да приступају само они који су „изабрани“. Девојка мора при својој тежњи за вишим образовањем бити заштићена бољим домаћим васпитањем, добрим талентом, обилном потпором од целе своје околине. Где тога нема, ту би заиста младе Српкиње боље учиниле, да се не отимају за лавориком науке, него да им образовање остане у кругу њиховог позива од векова, а тај је, да се изобразе за разумне материце и ваљане домаћице. Разумети и схватити те велике дужности, то ће увек остати најглавније у женском образовању. Ако уз то присвоје себи још и основе опште образованости, крји душу облагорођавају и духовне очи отварају, онда има женскиња све што треба, да сретна буде и за себе и да усрећи све оне, с којима је позвана свој живот да проводи. У садањим нашим околностима више девојачке школе су оквир, у ком треба да се задржи образовање велике већине наших младих Српкиња, а тежња за учитељичком дипломом и докторатом треба увек и за свагда да остане ствар „изабраних“. То су женске изнимке и ако нећемо друштвени поредак да пореметимо, остаће њихов круг увек мали.

Исту тежњу као у новије доба код нас показује женскиње и у другим земљама како у Европи тако и у Америци, само према тамошњим приликама у много већем размеру. Сваком годином расте број женскиња, које мимопролазећи свој прави позив траже стручно образовање као и мушки и чезну за дипломама. Наравски, да је међу тима и много „непозваних“, те немоћне или да се спреме као што треба или не нашав прилике да стеченим знањем себи самосталан опстанак осигурају, морају, са разореним надама да се враћају натраг у породицу, да буду жене и домаћице, да врше дакле дужности, за које се нису спремале. Посљедице од тога почињу се већ доста непријатно осећати и све више чују се гласови, који осуђују тај ненараван и за друштвени развратак шкодљиви правац, који је од неког доба узело васпитање женскиња. Духовит један чланчић о томе донео је пре кратког вре-

мена парижки лист „Petit Journal“, који је највећма распрострањен у Француској и који добро показује, како већ многи и у самој Француској мисле о тој ствари. Добро ће бити, да и српске матере прочитају тај занимиви чланчић, те да виде, како се може изопачити претерана и рђаво упућена тежња за „вишим“ образовањем. За то смо ради, да ту ако и не врло галантно, али по нашем познавању француских одношаја истиниту васпитну слику и њима прикажемо и то без сваких промена у дословном преводу са француског оригинала. Тако ћемо се сачувати од сваког истицања својих назора, а то ће у овако тугаљивој отвари бити баш сасвим на свом месту. Ево дакле какву је слику о васпитању девојака изнео Jean sans Terre пред велику француску публику:

— — — „Мора бити, да је питање о васпитању девојака постало већ горуће у породицама, кад је испит младих госпођица у Медону прошле недеље начинио толику грају. Свуде, где сам долазио, говорило се о томе; и још се о том говори.

— Како се готови црвена чорба?

— Како се готови овчји рагу?

Та два питања, која је ставио младим кандидаткињама један незнатни, али генијални наставник, на путу су, да обиграју целу Француску.

Мари. — Ви, господине, који пишете у Petit Journal, ви ћете нам знати рећи, шта је истина од те приче у Медону; може ли озбиљан наставник стављати таква питања о црвеној чорби и рагу-у девојчицама, које су тамо да одговарају из земљописа, повеснице и природних наука.

Отац. — Шта, зар је то истина! Дакле истина за цело, једва да се чује за једног земног наставника! Дакле их збиља има! Сироте, сироте матере, као што сте следе са вашим амбицијама за мудролијама, ви напуштате ваше кћери у сметишту школа, да кад из њих изађу нису у стању да зашију дугме на прелуку свога оца! . . .

Као што можете мислити дало је то повод великој препирци. Морао сам и ја казати своје мишљење и ја сам га изрекао сасвим онако исто као и отац, морао сам га тако изрећи, јер ћете приметити, да је

у кризи пониклој васпитањем девојака у Француској, мати скоро увек она, што по некој слабости, која се њеним матерњим чувством даје извинити, тера своју кћер на врхове учењаштва, дочим отац, више практичан, више упознат са тешкоћом egzистенције, увек тежи, да васпитање кћери сведе на грађанску меру, на огњиште, од ког се Француска породица није никад требала ни удалити.

О, добре матере, како сте заслепљене маштам сјајем ствари, како се варате, како вас варају! Како би лепо било чути, да сте најпосле к себи допле и да је ваша млада Француска кћи, кљукана некорисном науком већ двадесет година, зараживана кроз двадесет година, као ви саме, лудом манијом за дипломом, постала опет оно, што је пре била, умиљна, учтива, љубазна, добра домаћице и ништа више!

Лудорија са дипломама прешла је преко ове земље као вихар и посљедци му ево показују већ неких двадесет година. То беше просто апсурдно. Мало се попустило, али још не довољно. Сви разборити људи треба да ударају у звоно, увек, увек, да се спасемо већ једном од те опасне појаве. Чујте верну фотографију једне посете:

— Драга госпођо овамо, драга госпођо онамо, моја кћи врло жали, што вас није могла видети; али она ради, мила моја. Кћи моја учи ово, кћи моја учи оно. Час учи једно, час друго. Помислите, испити се њени приближују. Мора имати своју учитељичку сведочбу. Ах! ако пропадне, разболеће се! Њен отац се љути, каже да сам је дала сувише много учити. Али шта ћете? такав је сада дух времена. Нужно је, да наше кћери знају више него ми. Свака има данас своју диплому. Ето видите ову, ону и ону госпођицу, све три имају своје дипломе. Признајем, да им није за ништа, — ал оне је имају. Како би Лујза могла остати без ње! Није она глупља него њене другарице, јелте? . . . Мора добити диплому. Без дипломе неће имати ове године ферије; рекла сам јој то јасно и опет рекла. Дакле, драга госпођо, не могуће је, да је данас видите.

Она је у својој соби. Буба своју тригонометрију.

— Шта је то молим?

— Не знам ни сама за право, али је нешто врло тешко. До виђења, драга госпођо, морам ићи да надзирам учење.

А сирота Ђеркица, понајвише уплакана, буба тригонометрију, која јој на што? Реците молим!

Али, зар не видите! педесет хиљада испитаних учитељица, које залуду траже места треба да вас, јадне мајке, убеди и увере, да настава тако обилно давата вашим кћерима неће им никад за ништа друго послужити, него да траже места, која неће наћи, ако несрећа буде хтела, да с вама изгубе све!

— Моја кћи, велите ви с поносом, моја кћи добиће учитељичку диплому.

Лепо! Хоће ли то стојати написано на њеном шеширу? Хоће ли носити на рамену љубичасту траку, на којој ће се читати: *Владом испитана учитељица*? Неће. Биће дипломисана, али то ће бити као она мала белуга од каламлења, нико неће ништа видети. Ето вам одмах једног слабог места, које би вас могло приволети, да ваш њежни понос мало умерите. Али ви велите: Приметиће се зацело у њеној конверзацији.

Ах! дакако, ала се варате! Ја не знам — а сви су мушки без изнимке као ја — ништа несносније, него учену жену. Молијер нам ју је већ приказао, али сав свет има више духа него Молијер и сав свет се грози, кад чује младу девојку или младу жену, како се у пријатељској конверзацији размеће читавим товаром историјских података, пуном врећом философских цитата и географских петардама, које не вреде ништа и које у устима младе девојке или младе жене звуче као нека непријатна какофонија.

Извесна група родитеља, разуме се, биће ба! пред толиким изливом знаности; али то је врло мали тријумф поред сажаљења, које ће побудити код свију разумних и разборитих људи. Питам вас. Захтевате ли који младожења, да његова будућа има диплому? Ако је глупак, можда. Али онда, јао, јао, ко би га за зета! На

срећу што многе младе девојке задрже за себе оно, што су их дали научити . . . и што им њихов женски такт каже, да то треба заборавити.

Али онда нашто смо их дали учити?

— Ви бисте дакле желели, рећи ће ми ко, да наше кћери остану магарице целог свог живота.

Не, Боже ме сачувај. Ја сам први, који захтевам, да је свака француска жена образована и да млад Француз, кад се жени, не узима букву. Али између општег образовања из главних наука, повеснице у крупним потезима, што ја сматрам к о сасвим довољно за француску жену и страшне дипломе, широка је граница! На тој граници желео бих да видим написан од оца и матере, који су се у тој важној ствари сложили, од прилике овакав распоред:

Понедељак: Шав.

Уторак: Крпеж, мода.

Среда: Кујна, пијаца, набавка онога, што треба у кући.

Четвртак: Цртање, одећа.

Петак: Ревизија белог рубља; преглед свега погућства.

Субота: Рачунски преглед целе недеље; кујна; одећа малиша, браће или сестара, ако их има.

Све то до подне. Тријумф материн. После подне нека је посвећено обичним наукама: историји, географији, живим језицима, природним наукама, рачуну, музици. Тријумф учитељице.

Узмите девојцину од дванаесте године, подвргните је том реду до шеснаесте, и начинићете од ње жену, која ће нешто вредити. Ако је у каквом васпитном заводу, оставите је у њему до тринаесте године, али је онда брзо извадите, да јој држите, ви мати, две или три добре године домаћа предавања код куће, са која ће вам она кашње бити благодарна. Разуме се, да овде предпостављам, да сте ви подобни да јој их држите и да знате да готовите црвену чорбу. Ако не знате, онда вас сажаљевам; али ви сте тако јако ретка изнимка, да не бројите много.

Да, црвена чорба, то је велика ствар. Од чега се готови чорба? Све лежи у

том. Чорба је један символ и као сви симболи представља она један начин девојачког васпитања који смо ми напустили бар у многим породицама и ком треба да се повратимо по сваку цену.

Мање диплома, а више чорба. То је, што треба извојевати код матера, мислим код оних, које нису добро схватиле правац, који треба да даду духовном образовању своје деце и које ништа друго не желе, него да схвате. Оставимо тврдоглаве нека раде по свом начину, то ни онако ништа не вреди.

Али матерама добре воље требало је показати, колико је узвишенија млада девојка, која познавајући довољно све лепе и корисне науке, зна за свог мужа да начини и мале шећерне колаче, која уме да зашије дугме, — највећа проба, — да му веже огрлицу, да у реду држи његове кошуре, а и своје, да се стара за рубље у кући, да води рачун, да зна најпосле сама зготовити или дати зготовити од куvariце, ако јој је небо једну дало, кусне чиније, да би задржала мужа код куће, који је увек готов да умакне у гостионицу.

О! кад би знале улогу, коју у животу човека игра боца добра вина, зачињена женом од срца, онда се у Француској не би половина бракова расправљала, који се сад расправљају.

Млада девојка треба да научи све те ствари. То је за њу много нужније него сва историја, философија, латински, грчки и тригонометрија, које за супруга не вреде ништа.

Чорба! да чорба! Наставник у Медону погодио је са тим питањем право место. Доста нам је сухопарних и брбљавих матуранткиња! Познајем их, које су свог мужа частиле органском хемијом, физиком и природописом, сва ми се кожа жежила. У кратко, доста нам је учених жена, дајте нам жене од срца, мале добре жене чисте душе. То треба народу, који се по несрећи укрцао у научну галерију!

Француске жене, настојте да нам кћери буду Францускиње, ништа више. То је благослов, који вам желим и који желим и вашим будућим сунрузима, сиротим створовима, које би тригонометрија њихових сунруга, ако би се све ово још наставило, одвела управо у Шарантон*), једне са њиховим женама, а друге саме као оно у песми марлборушкеј.

Њежна жена мало грађанска, која зна своју куварицу да држи у шкрипу у питањима, у којима јој је дорасла, јер је то научила са својом матером, јер зна купити, зна рачунати, зна коштати, зна зготовити и није јој недостојно да начини малу шетњу у кујну пре ручка, негубећи при том никад свој женски понос, своју елганцију и добро васпитање, ето то је правац, који треба дати васпитању девојака.

Добар мали ручак, добро зготовљен, добро послужен, — у кратко добра чорба, да се повратим символу, — а ни речи о битци код Азинкура и Вестфалском миру, ето то је истина, верујте ми, и чежња свију зетова.“

(М. П.)

*) Лудница близу Париза.

Ј Е С Е Н.

Знова је јесен
Лужњак гором дува,
Белим путем тера
Збојак лишћа сува.

По ливади трава
Топлом паром дише,
Небеса су ниска
Пуна хладне кише.

Сунца рујна црвен
Облаком се груша,

Ко разумом бистрим
Младосанка душа.

А ваздухом дише
Она црна смеса,
Зачећа, рођења,
Смрти и васкрса.

Бар се чувству моме
Утискује тако,
Разјаснити незнам
Од куда и како.

Јесенски тај ваздух
Јесенске те боје,
Чудан говор збору
Чулу душе моје.

Она никад тако
Не појми на јасно,
Истине божанства
Осећање красно.

Никад тако вољно
Не одзива с биљу,
Будимпешта.

Она светска срца
Што свом зове крилу,

Никад уздах, који
Васиону креће,
Не осећа тако
Ко кад вене цвеће.

Зима, прамалеће,
Лето све пита,
Све то душа моја
О јесени чита.

* *

МОДА РУШИ И МОРАЛ.

Мане, у ово доба, изишао је од писца Рихарда Кауфмана, у једним немачким пештанским новинама занимљив подлистак. Описивао је исти писац живот у базарима париским, па је изнео отуда на површини врло мрачне и жалосне слике женске природе, оних, које се одају сувише великом гиздању и моди, те их те страсти однесу до простих крадљивица. Те су ме слике стужиле и подсетиле су ме на наше Српкиње и њихову јагму за модом, па ме страх нагонио, да изнесем овде по нешто из тога, како би тим наш женски, а поводом тим и мушки свет сачувао од те заразе и отклонио га за раније не само од материјалног но и моралног пада.

У Паризу има до 20 великих базара (трговина) за женску конфекцију у којима се може добити све што једној женској треба да се обуче од главе до пете. Трговина је једног господара, ал има одељења за сваку конфекцију; за горње и доље одело, шешире, ципеле, наките, рукавице, штитове (амбреле) и т. д. Наравно, то је подељено у засебним стајама, које стоје у свези.

Базари су отворени по 8 сати дневно, а каква је јагма у њима, види се већ по томе, што се у њима пазари дневно по 90.000 франака (45.000 фор.) за саме рукавице.

Прву је таку радњу отворила и подигла женскиња нека пре 20 година. Она је у почетку са својим мужем имала у Паризу

малу радњу трговачку, коју су непрестано проширивали, а кад јој је муж умрло, она пође даље и дође на идеју, да подигне базар са свима потребама, који јој је носио грдних прихода и дао повода, да се поред ње подигну и других 20; па ипак она је тако напредовала, да је имаће своје подигла у десетине милијуна.

У таким радњама има силесија млађих: мушких и женских, који дворе и послужују муштерије. Да се може представити, колики број млађих служе у овим базарима познаће се по јелу, које троше заједнички у једној кући. На том месту се потроши дневно једно на друго: меса од 6 волова, 42 телета и 70 оваца. Они имају своје кафане, своју читаоницу, купатило и друге угодности.

Ал за оваке грдне радње је и нужна та силна чељад, јер се просеком измењају дневно по 50 хиљада посетилаца. Кад се узме, да има преко године само 300 радних дина, онда се види, да се изређају годишње око 3.000.000 посетилаца у овим трговинама, а то је толико, као да сваки паризлија посети годишње по 100 пута ове локале.

Овде се може добити све јевтиније него у другим радњама, а то и маме тај силни свет на пазар, а њима је то и могуће, јер је промет велик.

У тако многобројним посетама, наравно, да их се нађе свакојакних, али, кад се мисли, да ту долази најотменији и најобразованији свет, онда је ипак чудо, да је

страст за модом и код овог најобразова нијег и најотменијег света могла да почи тако грдне развалине у моралној тековини.

По себи се разуме, да у оваким радњама мора бити сталних и многих полицајних надзорника но преобучених, да се не би познали од посетилаца, а с друге стране, да се не срамоте сувише оне велике даме, кад их полиција повуче за рукав на испит и казну.

О тим изгредима воде се тамо белешке, па се нашло, да се ухвати у ових 20 базара годишње око 4000 крадљивица, а дневно 50, а то је велик број моралних пропалица у тако отменом и богатом друштву, јер међу крадљивицама има грофица, књегинја, богаташица, матера с одраслом децом. Кад се дакле узме у обзир, да тек 10. дође у искушење да краде из нужде, а друге све из сујете тек да се што више допадне: онда мора човеку да стане памет, како може слепоћа за накитом и страст за модом да толике образоване и тако отмене даме отисне у ниске крадљвице, да им помути толико памет и душу, да покаже свој понос, свој карактер и да за увек сахране своју и породичну срећу?!

Ово није клеptomанија и хистерија, већ чиста страст, која је мало по мало обузела душу женску. Др. Легнардо Соле лекар париске луднице намеран је, да овим поводом пише дело једно, које ће показати како друштвена манија може штетно да утиче на морал појединих породица, па да онда и цело друштво увуче у моралну пропаст.

Ова болест, ближи се и нама, почела је да заражује и наше женско друштво; јер од како су наше Српкиње оставиле своју народну ношњу па попримале немачку и француску, од то доба нема граница ни краја моди и гиздању. Нико у свету валда није тако опијен и занешен за модом, као наш свет овамо по Бачкој, Банату и Срему отмено као и просто и канда је тамо горн, где је ближи туђем елементу, јер онамо у дубљини Србије, Боене, Херцеговине и Црне Горе, па и онамо по Славонији и Хрватској није бар прост свет заражен том несрећом. Ми смо тражили

и бележили податке о томе колико који народ потроши свиле и колико издаје на наките, али смо уверени, да би нам сваки трговац наш могао посведочити, да наш свет у Угарској троши више свиле него сви народи овамо, а ми смо тек 30. део становништва Угарског. Кад то узмемо у обзир, онда не треба ни мало да се чудимо, што ми са толиком земљом, кућом и марвом не можемо да одржимо конкуренцију ни с једним народом овамо. Људи долазе из света с торбом и просјачким штапом у нашу средину, па прекупују од нас земље и имања, а ми се онда расељујемо тужећи се непрестано на зле године и велике дације, као да оним досељеницима боље роди и да мање плаћају; а оно није то, него нас убија наш претерани луксус у оделу и животу. Док ми своју мук улажемо у крпе, донде туђин куца крајцаре и гомила их што је од нас заслужио, па нам прекупљује тим земљу и истискује по лако из наше куће, а ми онда тражимо Србију па већином тек онда, кад пропаднемо сасвим па се онда чудимо, што нас тамо не гледе баш најмилијим погледом.

У први мах је та манија за модом и нас тлачила само материјално, ал кад материјална страна посрне, а она повуче често и моралну за собом. Мора бити човек велике душ, чврста карактера, да се одржи на површини моралној онда, кад га је једном материјална страна изневерила. Таквих је мало у свету, па зато је и рекао неки мудрица: „новац је карактер.“ Ко лако избацује своју заслугу и своју тековину, тај често избаци и свој карактер, па и свој живот.

И у нашем народу избија увелико већ та западна тежња, да више важимо него што јесмо. Већ саме матере кује душу својим ћерима, кад их гиздају преко своје материјалне снаге с изреком: „Нећеш ти бити најгора.“ Отуда се код нас у колу и на балу не разазнаје, која је богаташког, која средњег, која сиротињског стања; која је из отменијих која из занатлијских кругова, све се то падмеће, која ће више и скупуљих крпа натрпати на себе, па макар се дошло до тога и најнечистијим пу-

тем или се морало издати за то и оно, што је за живот и опстанак целој породици нужно. Отуда се у народу проширила толика лаж, превара и други пороци, који су пре тек ретки били, а данас их сретамо на сваком кораку скоро, јер је још наша стара пословица казала, да се лаж носи на леђима дуга.

И наш је прост свет са ових махна толико пао, да он не осећа да је грех украсти кад треба то да служи накиту, или за јело, јер иначе не би певао:

„Дуни ветре, дуни од Баната,
„Да ја пређем на банатску страну,
„Да похарам три нова дућана,
„Да ја милу увијем у свиљу“ . . .

Ово је у малом, ал сасвим слично ономе

великом базару у Паризу, што смо у почетку овог чланка навели и чим смо доказали, да су насловне речи оправдане, па смо из зебње за наш морални живот пустили ове ретке да опомену наше матере и све Српкиње, да се умере што више могу у издатцима својим за одело и живот и да не пуне главе својим ћерима једино тим, да ће се допасти тек у лепом и скупоценом оделу, него нека их уче, да ће се допасти много пре својим смерним понашањем, својим разумним животом, својим добрим владањем; а и саме нека им дају својим животом и радом лепа примера, па онда се немамо шта бојати за своју будућност и ако нас је мало, и ако нас подковавају туђинске заразе са свију страна.

ШТА ДА СЕ ЧИНИ НА БРЗУ РУКУ КОД ОТРОВАНИХ.

Главни бечки професор медицине и дворски саветник Др. Нотнагл издао је упутство како се имају придржавати и како владати дворље и женскиње у опште код оних, који се хотимице ил неотице отрују. Та упутства је донео један немачки женски лист за своје читатеље, па отуда доносимо и ми нашим читатељкама та упутства, да се знају равнати у таким несретним случајевима, који међу децом могу често да наступе. Он наводи ово:

„Појаве, које се код отрованих показују, врло су разне, а нећемо их описивати потанко и опширно, бојимо се, да би лајцима (нестручњацима) још више збунили главу, а не би, са практичне вредности, ипак било ни од које користи, ако би пак тек површно и у најкрупнијим потезовима представили ствар, не би опет било користи по саму ствар. Само се онда може човек држати извесних мерила и начина, кад зна, да је болесник прогутао извесну порцију сумпорне киселине, ил попио флашицу морфијума и т. д. у сваком другом случају мора се човек у оваким приликама придржавати само општих правила.

У практичном одношају разликују се само две врсте отрова: јаки е грижом и

опојни (изумирући). Овака подела је груба за науку, али за лајка је то очигледно. У јаке отрове, што грижу изазивају рачунају се: неорганске киселине, (сумпорна киселина, — витриол, — азотна киселина, — шатвосер — и т. д.), алкалије (калијев и натронов цеђ и т. д.), даље: некоји алкалоиди и други органски делови: као што је прах од шпанске муве и т. д. — У отрове, који опијају и умртвљују рачунају се: отровни гасови, као што је гас, којим се осветљују улице, угљени оксиди, и неки тако звани алкалоиди, који се налазе у соковима разног биља, као у маку, у црној вучијој јабучици, у татули, кукути и т. д.

За сваки случај и у свакој овакој несретној прилици ваља позвати одмах лекара, али док лекар не приспе ваља и сама околина да приђе одмах у помоћ а) код болесника ако се отровао са предметом, који гризе, чуна, без обзира на то, да ли околина зна ил не природу отрова, јер код ових отрова могу се нека општа правила употребити, која могу доста помоћи; б) ако је болесник отрован са предметом, који успављује ил умртвава живце а који је околини познат. Ако пак не би знали код оваких прилака чим се болесник отровао, нека

ништа не предузимају док лечник не дође, јер би се могло догодити, да болесник у оваким приликама није отрован, него, да је друга која болест наишла, н. пр. капља, потрес мозга и т. д.

Отрови, који гризу и чупају скоро изкључиво изазивају повраћање па и пролив. Што се повраћа од њих, то је у једну руку баш добро, јер се тим један део отрова избаца. Ако двориља и не распознаје баш прави повод томе, она ипак нека пружи болеснику одмах средства, што то разблажују као што су: млеко, беланце, зејтин, масло; а ако има при руци онда и ајнпрен-чорбу или баш и саме воде. (Зејтин, маст, млеко не треба нак никако да се дају болеснику, ако је узео прах од шпанске муве или фосфора.) Ако је двориљи познато баш, какав је грижни отров узео болесник, онда, до доласка лекарева, ваља болеснику пружити: код киселина — креду, сапун, пенео; код алкалија — сирће с водом помешано или сок од лимуна; код метални препарата (сребра, живе, бакара, цинка) — млеко, беланце и супе с гершлом, пиринцом и т. д.; код лаписа — истопљене соли; код „Brechstein“-а — чаја, кафе, супе с гершлом, пиринцом и т. д.; код фосфора, арсеника, праха од шпанских мува — док не би лекар приспео, да се голица грло прстом и т. д. да се натера бљување, а

даје се супа као и горе; код мразове се-стрице, такође бљување изазивати и давати чаја и кафе. Све друго ће лечник наредити.

Ако је познат отров што успављује и опија, онда је најпреча потреба, да се исти што пре изчисти из стомака. Тога ради ваља болеснику турати прст у грло или пером голицати грло, да се натера бљување; или му ваља дати да пије тога ради млаке ввде са зејтином или млаке сапуњаве. На жалост често баш код ових отрова, не могу ова средства да помогну, па шта више не помажу више пута ни она средства што лечник препише за бљување. У таким случајевима ваља да пружи двориља болеснику, који је н. пр. узео: бунике, опијума, црне вучије јабукe, кукуте, разводника, мувомора, чемерике, отровног ора, напретка и т. д. ствари, које имају у себи тако зване „Gerbsäure“, т. ј. јака кптајска чаја или јаке црне кафе. У исталом може се болесник, ако није наступило потпуно обнезнање од опијума или морфијума, одржати и излечити тако, да се непрестано болесник води и гура, да му се не да да заспи. Осим овога не треба ништа друго предузети док лечник не дође. Код тако званог „цијанкалија“ тог најлућег отрова на свету, не може чинити лаик ништа, ту и лечник у врло ретким случајевика може што помоћи.

КАКО СЕ МОЖЕМО ДОПАСТИ МУШКИМА?

една дама из круга немачког народа, управила је то питање на уредништво једног женског листа у Будапешти. Поводом тим стигли су том уредништву 64 одговора на то питање, од којих су само 3 од мушких, а сви остали одговори од женских чланова. По томе се види, да се женскиње више брину о томе како ће се допасти, а види се, и да су оне и више мислиле о самом питању. Исти лист није изнео све одговоре на јавност, него је изнео само 12, који су му се чинили да су најбољи. Одговори су ти и поучни и занимљиви, и ми ћемо их изнети на углед

и нашим читатељкама да виде, како о том важном питању мушког и женског најближег одношаја суде и мисле Немци и Немцице, из наше Аустро-Угарске државе.

I. Како се можемо допасти мушким? Невероватно је, да тако слабо познају „Женске Новине“ наш женски свет, јер иначе не би ни истицале тако питање. Зар има и једно једито женско створење тако невино, да ће саопштити то својим другарицама ако и мисли да зна ту тајну.

(Сент-Андрија)

Реза.

II. „Од кртоле (кромпира) неће бити никад поморанџе,“ вели француска народна пословица. Само благошћу, добротом, честитим владањем и добрим васпитањем може се код мушких изазвати допадање.

(Вршац)

Илка Лајцит.

III. Хермина ил. Берзевицки из Будапеште одговара у стиховима на ово питање, на вели. да би пре свега ваљало упознати многе људе и тек онда одговорити на ово питање; али ипак она суди, да лепота највише привлачи, но и то је релативно, јер је, као што талијани веле, оно лепо, што се нама допада, а шта се нама допада, то је тешко одгоненути.

IV. Ја сам се зачудила, убезекнула, збунила, готово сам вољна да употребим ону оклепану фразу: „чисто не верујем мојим очима“. Од куда да истиче лист, који је нама женским намењен, питања, која се тичу мушких, питања, на која у опште не би требало ни да одговарају женскиње? Канда је париска изложба „галантерију“ забацила као еспац, што је изишао из моде; тако хоће канда да чини и наше поштовано уредништво. Ах, покрај свег мог нерасположења, морам и да се смејем! Ја судим, да ћу погодити ваше побуде: „женске нису никад тако искрене, тако — не обазриве у својим исказима, као у тренутку једа“, мислилисте у своме заједљивом смеју и написасте те „фразе“ којим хтедoste намамити женске да се издаду. Ал за то ипак нећете дознати ништа. Финна, осетљива женска неће приповедати, којим је својствима она привукла пажњу свога мужа. Стидљива невеста неће ни ком, а особито странцу, исповедити, шта јој је пришапнуо вереник, кад ју је први пут пољубио. О оном пролазном допадању, што исказују људи у салонима, променад и т. д. који ово из учтивости ово из обичаја узносе лепоту наших очију, наших ручица, нећу ни да говорим. Да „лепота“ највише помаже да се допадамо мушкима, о томе су уверене и оне најружније међу нама; а то и Ви знате. Да свака од нас пак зажели једанпут у животу, да се „једноме“ допадне и то Вам је познато. Која својства сматрамо, да су за то ну-

жна? — хм! . . хоћу да останем конзеквентна, и за то завршујем моју посланицу.

(Швабенберг)

Живана С.

V. Свака би женска сигурна била своје победе, само кад би је срећа послужила, да се роди као наследница милијонара.

(Карлсбург)

Терике.

VI. Како да се допаднемо мушкима? Како је без цели то питање над питањима! Јер кад би ја знала не би тражила, а кад би Ви знали — не би казали.

(Арад)

Једна у иле свију.

VII. Код мушких? Дакле одмах у *вишем броју!* Ја мислим да би се ваљало задовољити тим, да се само *једном* допаднемо, јер женска, која хоће да се допадне *свима* мушкима, не допада се обично ни једном.

(Нова Пешта)

Ана ил. Т.

VIII. Како ћемо се допасти господи? Мислим, да ће најбољи одговор бити ако почнемо ређати својства од ногу па пођемо глави: са финим, малим ножицама, лепим израстом, танким струком, пуначким телом, лепим лицем, бујном црном, смеђом или плавом косом. Изображењем, духовитошћу, вицом и како се већ сва та лепа својства зову. Ни новац није баш најлошије средство за допадање. Па ипак има створова, која имају сва ова својства, па се ипак не допадају ником, а има и таквих, који од свега овог немају ништа, па су ипак окружене обожаваоцима. Од куда то долази? Да то, што се женска једна људма допада, потиче од оног непојмљивог надражаја, који је својствен једној ил другој женској. Нека опсена, која се не може ни научити ни подражавати. Но ипак су сретне и сироте, које се никад не допадају.

(Беч)

Берта Ј.

XI. На оно питање, које је у „Женском Листу“ од 17. септембра једна госпођа истакла: „Како се можемо допасти мушкима“ узимам слободу и ја да своје мишљење овде искажем:

Тражио сам: 1. скромну, 2. богобојажљиву, 3. религиозну, 4. смирену, 5. простосрдичну, 6. трпељиву, 7. снизходителну,

8. добросрдачну, 9. вредну, 10. штедљиву, 11. пријатну, 12. чисту, 13. послушну, 14. покорну, 15. здраву, 16. предусретљиву, 17. разбориту, 18. паметну, 19. учтиву, 20. искрену, 21. верну, 22. озбиљну, 23. пуну врлина, 24. исчитану, 25. изображену, 26. безлобну, 27. наивну, 28. која има саучешћа, 29. задовољну и на послетку 30. која воли мир; па поред све моје дуго трајне тражбе, нисам таку нашао, узео сам за жену сасма сирото девојче без свију горе наведених својстава и врлина.
(В. Сент-Миклуш) *Доминик М.*

X. Лепо лице је прва препорука, за тим доста знатна мера кокетерије и самосвести, а у највећој мери много мираза; — свака од ових лепих својстава

довољна је и сама за себе, да осваја срца мушка; а која женска има ове врлине уједињене, та ће без сумње на јуриш освајати срца мушка.

(Темишвар)

Софија Ф.

XI. Мој је одговор:

Чистом побожношћу, љубазним понашањем, добрим владањем и васпитањем изазивали су женске увек допадање у мушких.

(Вршац)

Мун Занос.

XII. Има једно средство, којим се најпре допадамо, и то је: да нећеш да се допаднеш, јер свака она, која тражи да се допадне, проглашава се као наметљивица и баш за то се ником не допада.

(Будимпешта)

Мала Мудрица.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Просветно стање Угарске. Кр. уг. министар просвете и црквених дела, поднео је ово дана сабору угарском извештај о просветним заводима у Угарској за прошлу школ. 1889|90. годину. Ми ћемо изнети овде само онај део, који се односи на женски нараштај.

У **приправничким заводима** учило се те године 1118. ученица; *забавишта* је било 644. (а 1874. г. само 255.) а деце у њима: 59.066. *Забавишта* 1345. (а 1874. г. 315.) — Од ових је само 2 српска забавишта са 3 забавиље; — *виших девојачких* школа било је 17 (3 српске) а у њима ученица свега: 2124.

Забавишта. Немачка школска задруга проширила је свој утицај и на Аустро-Угарску; она издржава овде 59 забавишта са 75 одељења (разреда) и потпомаже других 36 забавишта. Ова су забавишта полазила само она деца, која су могла платити прописану и ако малу месечну таксу. Друштво је ово намерно, да скине школарину из ове школе на да могу посећивати те школе и деца сиромашних родитеља.

Женска гимназија отвара се у Риму 1. априла идуће 1891. године. Талијанско министарство просвете хоће овим да отвори присту-

па и женским, да се могу спремити на свеучилиштима за разне струке друштвене и државне службе.

Виша девојачка и женска обртна школа у Загребу. Вишу девојачку школу загребачку полазило је прошле школ. 1889|90. г. 213 ученица (више 31. него 1888|9. г.) а по успеху било их је: 80. с одликом, 102. првим редом 25. с другим редом и 4 с трећим редом: На истој школи раде: 1 управитељ, 2 учитеља, 4 учитељице, 1 приврем. учитељица и 2 помоћне учитељице. Осим тога радило је још на не облигатним предметима 2 учитеља и 3 учитељице. — У обртничкој школи било је 93 ученице (са 3 мање него пређашње школ. године); по успеху добиле су овде 43 први ред с одликом, 38 први ред, 8 други ред, а 4 неиспитане. Овде је делало: 1 предстојница (управитељка) 3 учитељице, 4 помоћнице, 1 намесник 1 веро-учитељ. Течајем године израдиле су ученице за себе 1138 комада, а 609 ком. за школу. Заслуга је изнела 116 ф. 82 н.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Кокоске да носе више јаја. Обично има свака кокоска 600—800 заметака, који се не

могу ни помложити ни поновити; колико дакле која кокошка има ових заметака, толико ће и јаја снети за свога живота. Јаје је скоро сама беланчевина; па и жуманце није ништа друго него беланчевина измешана са нешто жуте боје и масти. Ова се беланчевина спрема од хране; ако се кокоши слабо хране, онда носе мала јаја и највише 80—100 годишње. Хранели се кокошке боље, онда носе и већа и више јаја, 130—160 годишње. Кад се дакле кокошке боље хране онда се и брже износе, тако да ће за 3—4 године изнети сва јаја своја, док лешиним хранењем треба 6—8 година да износи своја јаја. Бољом храном дакле добијамо и више и већих јаја годишње и уштедимо 2—3 године на храни, што се иначе дуже хране, а притом живина је још млада за клање, те добијамо боље месо.

Живина за баште корисна. Живина није само корисна по томе, што нам даје месо, јаја и перје, него она је врло корисна и по томе, што тамани по њивама и баштама силне бубе, гусенице, мушице и друге зарезнике и црве, које праве штете усевама, поврћу и воћу. Не мислимо, наравно, да се живина пушта тога ради у баште, где се цвеће негује; али у баште, где је већ одрасла зелен, у воћњак и на њиве могу се слободно пустити, па ће потаманити силну бубу, особито с пролећа и у јесен ваља их пуштати тамо, кад се земља преорава, па ће вам се обилно наплатити, а уједно ће се тим и живина изранити, те јој не треба зрно бацати.

Колико пута ваља краву мусти? Приметило се, да је у млеку све више тако званих тврдих материја а тим и масти, што се чешће музе. Ако дакле чешће муземо краву, добићемо све дебље млеко, што наши кажу; а што ређе муземо, т. ј. што дуже времена оставимо од једне до друге муже, тим је водније млеко (има више воде); по томе дакле ако муземо краву трипут дневно добићемо в више и маснијег млека, те ће се труд око тога свакојако наградити и количином и каквоћом млека.

Против гада у подруму. По подрумима се налазе често стоноге и бубе које улазе у воду и јело, што се оставља у подруме. Добре и чисте домаћице неће то да трпе, па ево им начина, да се тога опросте и очисте. Нека се на згодна места наместе усправно метле од прућа (од брезовине). Животињце те пуцају се на те

метле, а домаћица нека што чешће замаче, али брзо, ту метлу у врелу воду па ће се опростити тако тог гада.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Кад лопи крв из носа, па се не може да заустави са обичним домаћим средством, препоручује Др. Фошон, француски лекар, да се ушприца у ноздрву од фришког лимуна исцеђен сок.

Не дружите се с псима. Професор универзитета бечког Др. Потнагл држао је ово дана предавање, па је том приликом извео ученицима својима једну жену, која је боловала од црне цигерице. Жена је та добила од свога псета неког црва у цигерици. Паразити ти, вели овај доктор, нахватају се на длаку псећију, а псето лиже длаку, па му се онда ухвати по који такав црв (3 мили мет. дуг) за језик. Ако случајно таким језиком лизне човека, или, што је обичније код госпођа, ако допусти, да је псето лизне по усти ил рукама, којима хвата јело и брише уста, пређе црв у човека и нанесе му смрт. Приметило се, да се ова болест последњих 10 година јако мложи у кругу отмјенијих дама, па за то опомињемо пријатељице псију, да се чувају и да не баратају с псима.

Кафа не служи само за средство укусног напитка, него и као средство за дезинфекцију. У лето кад су дани топли и кад се у ваздуху разни отрови најбрже мложе, служи кафа по дру Барбиру као најбоље средство за чишћење ваздуха у болесничким собама и против заразе боље него хлор или карболна киселина, јер има пријатан, а не тежак задах као ова средства. Упржена и истучена кафа најјаче убија животињске и органске клице и чини их безопасним. Исти доктор прича у париском „медицинском журналу“, да приликом једном у Алгиру, кад су га позвали да види неког убијеног човека, тако је заударео мртвац, да није могао да се приближи њему а кад су мртваца по налогу политичног тамошњег чиновника посули истученом упрженом кафом, могао је после лако да врши свој званичан посао. Тако је он после посуо и једну девојчицу удављену, која је под водом лежала мртва 8 дана и није се, вели, никакав смрад осећао. Познато је даље да се кафа узима као најбоље средство против дуванског отрова. Тако исто приметило се, да се и месо и дивјач много дуже држе, кад се

поспе по мало кафом, а приметили су, да се „бадили“ од колере и других заразних болести одмах утамане и не могу да се мложе, чим се поспу кафеним прахом или течномшћу.

Масило као отров. Хрватски учитељски лист „Напредак“ доноси белешку, да је у Бохуму један ђак убо свога садруга у врат пером, које је пре тога умочено било у мастило. Ту ноћ осети дете бол у врату, а око поноћи већ поче повраћати, а изјутра је већ био издахнуо. То је знак, да у данашња мастила има отрова, те ваља пазити какво се мастило купује и децу опомињати, да се не боду пером и да, по обичају, не сисају мастило с пера или с прета кад га омастиле.

РАЗНО.

Дворска госпођица краљице Наталије гђица Стана Божићевићева, која је пратила краљицу свуда у њеним тешким данима, удаје се сад за г. Ђ. Станојевића професора војничке академије у Београду и шурака регента Ристића.

Прославе. 1.) *Острогонска виша девојачка школа* прославила је 3. 15. октобра о. г. 25. годишњицу свога трајања. Ово је најстарија школа ове врсте у Угарској; њу је основао Кардинал Шкитовски 1865. Првих 20 година био је овој школи управитељ владика Стеван Мајер, а сад је начелница милосрдних сестара Ремигија. Данас раде у тој школи 18 милосрдних сестара.

2. *Гђица Марија Јамбрашекова* учитељица на загребачкој вишој девојачкој школи и вредна списатељка хрватска прославила је прошлог месеца 25. годишњицу свог учитељевања. Славила, да Бог да и 50 годишњицу!

Шандор Сајевски члан земаљ. народ. позоришта у Загребу, прославио је 4. (16.) октобра о. г. 25-годишњицу свога глумовања. Он је био пуних 5 година и члан нашег народног позоришта и оставио је у народу нашем врло леп спомен, са чега му је управа нашег нар. позоришта приликом ове прославе даровала сребрн венцац признања. Желимо му још много година успешна рада у тој народној школи.

С. Милутиновић. Идуће 1891. г. навршује се 100 година како се у Сарајеву родио знаменит српски син и песник *Сима Милутиновић Сарајлија*. Да би се тај заиста врли Србин и заслужан човек достојно прославио о стогодишњици, образовали су Срби Сарајлије одбор, који ће да

се састара, да се овом дичном покојнику подигне том приликом у Сарајеву, месту рођења покојникова, достојан споменик. У то име је и дољно-тузланско срп. цркв. певачко друштво приредило на Митров дан „беседу с игранком“, а чист приход наменули су овој прослави. Распоред беседе овакав је: 1. „Хеј трубачу“ од Маринковића пјева мушки збор. 2. „Говор“ о животу и раду Симе Милутиновића Сарајлије, држи г. Јован З. Медурић срп. нар. учитељ. 3. „Моја ружа“ од Јенка, пјева мушки збор. 4. „Жежуљинка“ од Милчинског, пјева мјешовити збор. 5. „Спасење“ легенда од Змаја Јована Јовановића декламује гђица Корнелија Ђорђевићева срп. нар. учитељица. 6. „Кор војника“ из опере „Фауст“, пјева мушки збор. 7. „Из сна слатка“ од Дубека пјева мјешовити збор. 8. „Коло“ од Пачуа, пјева мешовити збор.

Г. Станко Јунански наш вредни сарадник и кандидат професуре за богословију, питомац народни, положио је први државни испит на свеучилишту черновичком с одликом.

Гђица Султана Цијукова из Вршца положила је пријемни испит с добрим успехом и уписала се за редовну ученицу бечке конзерваторије.

Одело сиротој школској деци. Панчевачка цркв. општина разделила је и ове године одело сиротој школ. деци у недељу, 28. октобра 1890. у 4 сахата по подне у црквено општинској дворани из заклада покојних добротвора *Арона Ђорђевића и Христине Врањешевевићке* свечаним начином уз овакав распоред: 1. „Волеви персидски царије“, божићна стихира, певају ученици грађанске школе. 2. Поздрав потпредседника српске православне црквене општине. 2. „Преславнаја днес“, стихира на Духове, у 2 гласа од М. Топаловића, певају ученице српске више девојачке школе. 4. О нерелигиозности, говори пречасни г. Душан Јаблановић свештеник и катихета. 5. Раздаје се обућа и одело сиротој српској православној школој деци, која су по предлогу господе катихета од општинеке комисије одабрата. 6. Ученица III разреда српске више девојачке школе *Зорка Драгојева* захваљује се у име обдарених ученика и ученица. 7. „Тебе Бога хвалим“, у 2 гласа од М. Топаловића, певају ученице српске више девојачке школе.

Ткачко одељење раденичке школе „Женског друштва“ у Београду отворено је свечаним во-

доосвећењем 21. септембра о. г. Свечаности тој присуствовало је и Њ. Величанство *краљица Наталија*.

Споменик. У недељу 7. окт. о. г. откривен је у ман. Чокешину споменик неумрлим јунацима „Браће Недића и њихових 303 друга, који су погинули 1804. г. близу манастира Чокешине — и ударили тако костима својим први камен потоње слободе и независности српске у Србији. Земни остатци ова два див јунака српска пренети су уз велику свечаност у манастир Чокешину и ту под спомеником законани и преливени сузом благодарности од 2000 потомака. Слава им!

Венчић. Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња приредила је 27. октобра (8. новембра) о. г. венчић у корист своје благајне, а поглавито ради набавке одела за сироту школску дечицу. Забава је била од женске стране врло слабо посећена, напротив војнички је сталеж био јако заступљен и виделисмо на забави и саму Њ. Експедицију г. генерала Френцла, са многим вишим часницима. Имали смо гостију и из В. Бечкерека. Забава је трајала до два сата по поноћи и онда се гости, особито присутне женске, весели разишли. Са материјалне стране можемо ипак задовољни бити, јер ће бити чисте добити око 270 фрр. авр.

Српски учитељски конвикт у Нов. Саду. Његова Светост господин *Георгије Бранковић* патријарх српски и т. д. примио се од учитељске скупштине понуђеног му покровителства (заштите) над овим конвиктом и приложио је том

приликом 100 ф. у фонд друштвени и изјавио, да ће и у будуће сваке године прилагати на овај фонд. Живео!

Извештени смо, да је решила и вуковарска и вршачка па и Сентомашка добротворна за друга Српкиња, да се упишу за потпомажуће чланове конвикта овог са 50 ф.

Даје се на знање даље, да је од последњег извештаја уплатио од а) *Оснивача*: Живојин Пауновић из К. Ст. Ивана 20 ф. — Тодор Панић из Купинова 3 ф. 07 н. — Глиша Спановић из Боботе 4 ф. — Тоша Марић из Прхова 4 ф. 31 н. — Ђорђе Крајновић из Босуца 2 ф. 62 н. — Спасоје Дедић из Даља 4 ф. 50 н. — Остоја Зјалић из Добровића 10 ф. 20. — Стеван Коњовић из Сомбора 4 ф. 16. — Гига Војновић из Вуковара 6 ф. 55 нов. — Марко Суботић из Вуковара 5 ф. 18 н. — Петар Симић из Свилоша 4 ф. 05 н. — Драгиња Лончарић из Сентомаша 3 ф. — Мита Ђорђевић из Сентомаша 4 ф. 35 н. — б) *Потпомажућих*: Срп. цркв. шк. општина у Бач Фелдварцу 10 ф. — Теодор Богдановић из Руме 40 ф. — в) *Прилози*: Арса Поштић учит. и Стева Пенадовић медик скупчили у Винковцима 90 ф. 20 н.*) — Њег. Светост г. Георгије Бранковић срп. патријарх 100 ф. *Павао ил. Еремић* управитељ штедионице кикиндеке 100 ф., „Матица Српска“ 50 ф. Чист приход од забаве држ. у Ст. Бечеју 127 ф.

*) У извештајима о овим приложницима винковачким, који су изишли у „Застави“ бр. 155. и „Бранику“ бр. 121. од о. г. изостало је име приложнице гђеице: Христине Пејановића учитељице са 1 ф. што се овде исправља. Ур.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

І. Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 17. (29.) окт. 1890.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.
Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Христина пл. Новићка подначелница, Софија Јевтићка благајкиња; одборкиње: Ана Павловићка, Марија Плавшићка, Марија Ђ. Поповића, Зорка А. Коде, Зорка Грчићка, Јелисавџа Триковићка и Милица Авчићка.

Бр. 59. Читају се записници одборских седница од 7. (19.) августа и 28. авг. (9. септ.) о. г. — Одостоверавају се.

Бр. 60. Чита се молба Александра Јанковића умировљеног учитеља бајског за припомоћ. —

Одређује се 3. ф. припомоћи и перовођа упућује да пошаље то молитељу поштанском упутницом.

Бр. 61. Председница изјављује, да је приспело уобичајено време, да се заодену сирота школска деца; уједно изјављује, да је задружна благајна испрљена исплаћивањем дуга и пореза на задружној кући, те позива одбор, да изнађе начин, како ће за ову цел набавити потребан новац. — Решава се, да се у ту цел приреди у суботу 27. октобра (8. новембра) о. г. игранка (венчић) у дворани „Царице Јелисавете“ са улазницама од 1 ф. по особи. Позивнице се имају штампати у три језика; музику од 70. пуковније наручиће гђе: Плавшићка и

Грчићка, а дворану ће погодити: начелница и одборкиња Павловићка. Наредује се даље, да се позову за редаре игре до 30 младих људи из свију сталежа. Почетак забаве у 8 сати у вече.

II. Вршачкиња.

Добротворна Задруга Српкиња Вршчанка издала је прошле школске године једну штипендију од 50 ф. г-ђици Катици Петровићевој, приправници друге године. А ове године подарила је две штипендије по 50 ф. и то: једну г-ђици Султани Цијуковој, ради изучавања конзерваторије у Бечу, а другу г-ђици Јелисавати Књежевићевој, приправници треће год. у Сомбору. Даље је још одредила 60 ф. за наставку одела сиротој школској женској дечици, и изаслала је своје две одборкиње, које ће обихи женске школе и изнаћи најсиротију децу.

Сем свега овог није заборавила ни на наше народно учитељство, већ се са 50 ф. уписала за потпомажућег члана српског учитељског конвикта у Новоме Саду држећи се онога: „Кад народно учитељство с толиком жртвом спрема нашој народној деци бољу срећу и будућност, онда је доиста с пуним правом заслужило, да српски народ и њему припомгне, да и оно својој рођеној деци спреми лепши живот“.

И тако наша женска задруга са свим у тишини врши своју најплеменитију задаћу. С тога је заслужила, да је вршачко грађанство у свему потпомаже. Особито наше поштоване Вршчанке требају да су све чланице ове задруге, јер са 1 фор. чланарине дају се многе лене и племените замисли остварити.

III. Сентомашкиња.

У недељу 21. октобра одржана је редовна скупштина „добротворне задруге Српкиња Сентомашкиња“, у којој су обављени ови послови: Прочитан је извештај начелнице и благајкиње. Из извештаја благајкиње види се, да је стање друштвено овако: У књижици код 1. српске задруге за узајамно помагање и

штедњу	1203 ф. 90 н.
Готовина	18 ф. 89 н.
Рештанција	— — 50 н.
Свега	1223 ф. 29 н.
Интереса	64 ф. 15 н.
Од уплате	135 ф. 20 н.
Свега	1354 ф. 10 н.
Расход	68 ф. 54 н.
Чистих	1354 ф. 10 н.

Од тога се налази 1338 фор 05 новч. у 1. српској задрузи као улог. Преосталих 16 фор 05 новч. у ручној благајници.

Прегледарке су овај рачун прегледале и у реду нашле.

На предлог перовође закључила је скупштина једногласно, да се упише за члана потпома-

гача „Српског учитељског конвикта“ у Новом Саду са прилогом од 50 фор. што ће се у пет идућих година уплатити т. ј. сваке године по 10 форинти.

Даље одобрено је уживање месечне припомоћи Катици Миковића рођ. Радосављевића по 1 фор

Узето је на знање да је одбор задео 4 сиромашке деце и на то потрошио 20 фор. као и да је једном сиромашном ђаку дао 5 фор. на школске књиге.

Часништво је исто поново и то: Начелница: Јелена Дунђерски; Подначелница: Мара Ивановића; Благајкиња: Катица Каћанска; Перовођа: Јеврем Миковић. У одбор: Наста Настаћа, Љубица Стефановића, Анка Ковачевића, Цава Манојловића, Исидора Дунђерски, Софија Продановића, Даринка М. Манојловића. За прегледарке: Љубица Стефановића, Ангелина Ковачевића и Савета Теофановића.

Најпосле закључено је да се у очи нове године приреди пик-ник.

Јаван рачун

о скупиљеним прилозима за г-ђицу Султани Цијукову из Вршца, која смера ићи да се усавршава у певању на конзерваторији бечкој. Скупиле у Новоме Саду гђе: Зорка Грчићка и Марија Ђ. Поповића; прижиле су: Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња: 10 ф.; Милева Вукичевић: 3 ф.; по 2 фор.: грђе: Зорка Грчићка, Марија Ђ. Поповића, Љубица Димовићка, Ангелина Поповићка, Таса Недељковићка, Даница Гостовићка и Др. Лаза Станојевић; по 1 фор.: гђе: Софије М. Кода, Јустина Кода, Марија Плавшићка и Арк. Варађанин, а гђица Јелена Станојевићка из Руме 50 н., свега 31 ф. 50 н. Новци су послати прикупљачком одбору у Вршца, а од стране скупљачица исјављује се прилагачима овде захвала.

ЧИТУЉА.

Драгиња Матићка рођ. Вујић. Црна заостава на дому добротворне задруге Српкиња Новосаткиња објавила је 7. (19) октобра о. г. да се вредна задругарка и савесна прегледачица рачунска *Драгиња Матићка* за увек опростила од друштва и оставила неутешна сируга и четворо нејаке дечице без материнске неге и љубави. Драгиња Матићка беше разборита жена, примерна мати, отлична Српкиња. Са њених лепих и ретких врлина беше поштована и љубљена од свију и свакога. А није ни чудо, што ју крајше тако лене врлине, јер она беше ћерка Софије и Светозара Вујића адвоката и одличних грађана аћанских. Њена се покојна мати такође одликовала ретким врлинама и као домаћица, као мати, као сируга и као Српкиња. Од њене матере (која се упокојила 12. (24.) јуна 1874. г.) имамо врло лепих писмених споменика; од ње је она песма, коју и данас свако српче зна пе-

вати: „*Када се српска крвца тече*“ и т. д. Тој је песми управо наслов: „Поздрав млађаној кнежевини Црногорској“, а вокојница ју је певала приликом заузимања Жабљака од јуначких Црногораца. Певала је још и ове песме мати наше врле покојнице: „Српски војин“ штампан у Земуну у „Позорнику“; „На гробу јединца“ у „Седмици“; „Вукосава“ у „Даници“; „Само тако роде мили“ у „Винјевашкој и šокачкој Vili“, а остало је у рукопису и више још песама приповедака, новела и т. д. што је покојница поред својих домаћих послова родољубивим осећајем створила. Од оваке матере је и могла добити и породица и друштво и Српство тако одличног члана, као што беше покојна Драгиња. Тако и видимо нашу покојну Драгу у првим редовима при отварању ове добротворне задруге Српкиња, видимо је како се ревно заузима за подизање овог задружног листа, видимо је прву при свакој јавној радњи, која смера на бољитак и напредак народни. Ал, на жалост, рано изгубисмо ту вредну раделицу наших одвећ слабих редова женских јавних суделачица. Једва је, сирота, навршила 33. годину живота, па је морала тако у својим најбољим годинама да остави друга, још не упућену дечицу, још не збринуту кућицу, још неусрећен народ свој. Сви смо је ожалили. Одбор задружни је у знак особитог поштовања приложио диван венац с тракама, срп. вел. гимназија певала је опело, г. професор А. Сандић опростио се у име свију поштовалаца дирљивом, лепом беседом а велика гомила најотличнијег грађанства оба пола отпратила ју до вечне куће и поновила последње речи говорникове: „Бог да ти даде опроштаја души и вечна насеља у рају!“

Марија Гргурова рођ. Христић врло уважена грађанка у Сомбору, мати честитих синова сомборских: Јаше, Данила и Стевана Гргурова, преминула је 2. (14.) октобра о. г. у 66. г. живота, а сахрањена уз опште саучешиће грађанства сомборског. Нека је Бог даде вечна покоја!

Гига Петровић отац нашег вредног сарадника г. Мите Петровића, професора на сомборској учитељској школи, преминуо је у Сомбору на руци свога доброг сина 15. (27.) окт. о. г. Мир пенелу његовом, који је Српству поконио тако дичног сина!

Лоренц ил. Штајн један од првих капацитета народне економије, професор на свеучили-

шту бечком, члан бечке академије наука преминуо је 9. (21.) септембра о. г. Он је много и лепо писао о томе, како да се женски подигне углед и положај на привредном пољу. Његова књига: „Жена на пољу народне економије“, која је доживела шест издања и која је преведена на свима културним језицима учинила је много, да се на женске с бољим и другим очима гледи, но што је пре било. Заслужио је дакле, да се и ми на овом месту сетимо његових отличних дела и да му у име захвале довикнемо: Лака ти црна земља била!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Почетком новембра биће са свим готов и изаћи ће из штампе: **Требевић** први српски велики илустровани календар у Босни и Херцеговини. Уредио: Н. Т. Кашчковић, Сарајлија. Календарски дио, уредио професор Александар Сандић. Уз њега иду знамените године српске и опште, годишња времена, помрачење сунца и мјесеца, народне и земаљске светковине, гатања о времену, предзнаци од године и т. д. Цијена је календару 50 новч. Поштом 60 новч. Наручбине се упућују на штампарију *Шиндлера и Лешнера у Сарајеву*. Преприучити га и хвалити дуго нећемо, јер се по садржини види, да су сарадници његови прне књижевне снаге српске. Израда ће бити лијепа, слике су многе нове, управо најновије. Надамо се лијепо одзиву родољубивих Срба у Босни и Херцеговини, а такође и из другијех крајева српских.

Вршачки Гласник. Лист за материјалне и просветне интересе. Излази сваке недеље једанпут на табаку, а кошта на годину 4 ф., на по годиње 2 ф., на четврт године 1 ф. За Србију и друге стране земље: 6 или 12 динара годишње. Одговорни уредник је: Милаи Косанић, а Издање и штампа Косанићеве штампарије у Вршцу. Лист је почео излазити крајем септембра о. г. и бави се аутономним одношајима наше цркве и приликама вршачком и његовом околином и епархијом.

ИСПРАВАК.

У прошлом броју у првом чланку „Српкињама“ подкрала се на другој страни у другом ступцу у 10 реду реч *незналице*, коју ваља изоставити.

САДРЖАЈ: 1. Из песама Коломана Тота. Прев. Ив. М. Поповић. — 2. О васпитању женскиња. Од М. П. — 3. Јесен. * * — 4. Мода руши и морал. — 5. Шта да се чини на брзу руку код отрованих. — 6. Како се можемо допасти мушкима? — 7. Белешке: а) Из просвете. б) За домаћице. в) Зарад здравља. г) Разно. — Рад Добротворних задруга Српкиња I. Новосаткиња. II. Вршачкиња. III. Сентомашкиња. — Јаван рачун. — Читуља. — Нове књиге и листови. — Исправак.